

Kommunstyrelsen

Remissvar till länsstyrelsens förslag till regional oljeskyddsplan för Stockholms län

Bakgrund

Länsstyrelsen har till Danderyds kommun remitterat ett förslag till en regional oljeskyddsplan för hantering av oljeutsläpp till sjöss.

Yttrande

Inledning

Risken för ett större oljeutsläpp längs Danderyds kust är inte lika stor som risken för mindre utsläpp. Även mindre utsläpp kan ge betydande ekonomiska, miljömässiga- och ekologiska konsekvenser beroende på var någonstans utsläppet sker, och var föroreningarna når land.

Danderyds kommun välkomnar länsstyrelsens initiativ till en regional oljeskyddsplan.

I det följande framförs kommunens synpunkter på förslaget.

4.2 Kommun/kommunal räddningstjänst

När en räddningsinsats är avslutad efter en olycka som inneburit att miljön har blivit skadad, ska räddningsledaren underrätta den eller de kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet och Länsstyrelsen. Det är bra om dessa aktörer också blir informerade initialt i händelse av ett oljeutsläpp.

Formuleringen måste tydliggöras då det är ett krav att de kommunala aktörerna ska informeras initialt och Länsstyrelsen ska försäkra sig om att så har gjorts.

Kommunen utser saneringsledare som leder och samordnar saneringsarbetet.

Kommunen avgör också om sanering ska ske och när saneringen kan anses vara avslutad (i första hand kommunala nämnder som fullgör uppgifter inom miljö- och hälsoskyddsområdet).

Kommuner är tillsynsmyndighet vid sanering via miljö- och hälsoskyddsområdet.

Saneringsledaren leder saneringsarbetet och kommunen avgör var en sanering ska göras, vilka metoder som ska användas och när det kan avslutas. Här behöver förtydligas om det är saneringsledaren som avgör detta eller om det är tillsynsmyndigheten. Om de två funktionerna är oense, vem har då beslutsmandat? Eftersom olika funktioner i kommunen har olika roller i arbetet är det viktigt med tydlighet om beslutsmandaten.

5.1 Förberedelser

Länsstyrelsen ansvarar för samordning och samverkan genom samtliga faser av ett oljeutsläpp, vilket bland annat innebär:

- *Tidigt etablera kontakt med berörda aktörer,*
- *Samordna insatser av berörda aktörer,*
- *Samverkan genom överenskomna strukturer och rutiner inom ramen för Samverkan Stockholmsregionen,*
- *Sammanställa en samlad regional lägesbild,*
- *Samordna kommunikationen till allmänheten och massmedia,*
- *Samverkansperson kan vid behov sändas till berörd stab, etc.*

Det viktigaste behovet av förtydligande gäller länsstyrelsens roll inom samordning/samverkan. Har länsstyrelsen en styrande funktion i praktiken genom samordningen och hur fattas eventuella beslut? I händelse av en krissituation är det viktigt med tydlighet av ansvar och mandat gentemot andra aktörer såsom kommunen. Lämnas ledning av situationen över i någon mån, då länsstyrelsen är inblandad?

5.3 Oljepåslag i övrigt vatten

När ett oljeutsläpp sker i övrigt vatten så som hamnar, vattendrag och sjöar är det kommunal räddningstjänst som är ansvariga för miljöräddningen.

Det är alltid viktigt att upprätta en god och proaktiv kommunikation mellan statlig och kommunal räddningstjänst.

Det är viktigt att kommunikation sker tidigt så att kommunen inom sitt områdesansvar kan vidta tidiga åtgärder, exempelvis att sätta ut länsor, lägga ut stranddukar eller att försöka styra oljan till mer lättsanerade strandområden. Även om detta är kommunalt ansvar bör staten genom Länsstyrelsen förmedla kompetens, ny teknik med mera då staten bör ha den

samlade bilden av oljesanering kopplade till ämnesområdet genom MSB och andra myndigheter.

Tillsyn och tillsynsvägledning

I saneringsfasen har Länsstyrelsen en vägledande roll för tillsyn och ger fortsatt stöd till kommunerna utifrån sina ordinarie sakområden: Underlag för prioriteringar och samordning för sanering, Samordning och samverkan för saneringsåtgärder och val av skonsamma saneringsmetoder, Samverkan kring långsiktig uppföljning av skador på miljön samt rapportering till regering och berörda centrala myndigheter.

Länsstyrelsen ger normalt tillsynsvägledning till miljö- och hälsoskyddsnämnden inom miljöskyddsområdet, men nämnden har rådgivningen och fattar besluten. Länsstyrelsen är dessutom första överprövningsinstans vid överklagan enligt miljöbalken och även ur den aspekten är det viktigt att framhålla att Länsstyrelsens roll här endast är att ge råd.

Oljesaneringen är ofta ett mycket långvarigt och resurskrävande arbete. Arbetet kan ta flera månader och år att avsluta beroende på oljeutsläppets omfattning och karaktär.

Kommunernas uthållighet/organisation utmanas vid ett längre saneringsarbete och särskilt i små kommuner. Det är därför angeläget att länsstyrelsen i sitt samordningsansvar hjälper kommunerna med detta.

Det är kommunen som avgör när saneringen ska avslutas.

Även här bör det förtydligas vilken instans inom kommunen som fattar beslutet om när saneringen ska avslutas? Utsedd saneringsledare eller tillsynsmyndigheten?

8.5 Regional prioritering för Mälaren

Länsstyrelsen kommer att framställa ett särskilt dokument som kompletterar oljeskyddsplanen och som särskilt beaktar förutsättningarna vid ett oljeutsläpp i Mälaren.

Många delar av den regionala oljeskyddsplanen är dock tillämpbar även vid ett oljeutsläpp i Mälaren.

Det är av yttersta vikt att det görs så snart som möjligt då ett stort antal kommuner har sin vattenförsörjning från Mälaren, inklusive Danderyd.

10.2 Val av saneringsmetod

Det är viktigt att det sker en löpande dialog mellan medverkande aktörer och tillgängliga miljöexperter, så att saneringsarbetet i sig inte skadar miljön ytterligare.

Kommunen bedriver kontinuerlig tillsyn över saneringsarbetet och utvärderar behovet av saneringsåtgärder. Kommunen beslutar även när saneringen kan upphöra (MSB, 2010).

Danderyds kommun anser att det är avgörande att man har fungerande saneringsfunktion som idag saknas.

Det behövs experter som har kunskap om marina och limniska miljöfrågor och är väl insatta i olika miljöeffekter av utsläpp. Likaså experter inom markmiljö och toxikologi, som kan analysera hur olja och kemikalier förändras och rör sig efter ett utsläpp, genomföra provtagning, samt ge råd om skyddsåtgärder vid bekämpning och sanering.

10.3 Hantering av avfall vid saneringsplatsen

På skadeplatsen bör även en platspecifik bedömning göras i fråga om hur avfallet ska hanteras.

Länsstyrelsen måste med kommunernas hjälp inventera platser för var mellanlagring av olja och oljeblandat vatten, sand, med mera kan ske före borttransport för destruktion. Exempelvis är det svårt att se att en sådan yta finns i Danderyds kommun, då det är en till ytan liten kommun med mycket bebyggelse. Dessa typer av platser måste vara utsedda i förväg och dess lämplighet bör kontrolleras regelbundet.

10.4 Saneringsarbetet

För att undvika sekundär nedsmutsning är det mycket viktigt att saneringsarbetet utförs strukturerat.

Råd för planering och utförande finns tydligt beskrivet i Saneringsmanualen för olja på svenska stränder. Där står även följande råd (MSB, 2010):

- Dela in det förorenade området i sektorer och numrera dessa. Detta hjälper saneringsledaren att få överblick över situationen.*
- Längden av varje sektor bestäms utifrån hur svåranserad stranden är. En lättsanerad sandstrand kan delas in i längre sektorer än en svåranserad strandäng.*
- I varje sektor jobbar en saneringsgrupp och en gruppleddare.*
- För varje sektor finns en saneringsplats där personal och redskap rengörs innan de lämnar det förorenade området.*

- *Det ska vara förbjudet att beträda och lämna det förorenade området annat än via saneringsplatsen.*

Råden är kloka men erfarenheten visar att det är svårt att omsätta dessa teoretiska råd till verklig praktisk handling utan sakkunnig hjälp. Detta ställer krav på att upphandling av rätt kompetens är genomförd.

10.5 Uppföljning av sanering

Det är viktigt att direkt från början och under saneringens gång gå över det drabbade området och ta GPS-positioner, foton och anteckningar för att kunna följa upp saneringsarbetet. Bra dokumentation kan underlätta framtida studier av naturlig nedbrytning efter avslutat saneringsarbete samt vara underlag vid ansökan av ekonomisk ersättning.

God dokumentation och att starta saneringen omedelbart är lika viktigt som att använda rätt saneringsmetod till rätt typ av strand. Det är också viktigt att ha god kännedom om kustens beskaffenhet innan den drabbas av ett oljepåslag. Förslagsvis bör länsstyrelsen ta ett initiativ om att utföra inventeringar för mer detaljerad kunskap om kusterna och dess skyddsvärden. Det gäller också skyddsvärda anläggningar och installationer som måste prioriteras vid ett oljepåslag.

Restvärdesledaren/miljörestvärdesledarens roll är även den mycket viktig att klarlägga, då dessa utgör en viktig del av efterhanteringen vid utsläpp.

Sammanfattningsvis är det en mycket angelägen plan för länet och för Danderyds kommun. Det är mycket viktigt att det råder tydlighet avseende ansvarsfördelningen i samband med arbetet vid ett utsläpp. Vidare finns ovan angivna avsnitt i planen som bör förtydligas.

Hanna Bocander
Kommunstyrelsens ordförande